

LBRIS

We know
books

Jules Verne

Aventurile
a trei ruși și trei
englezi în Africa
Australă

Cuprins

Capitolul 1	Pe malurile fluviului Orange
Capitolul 2	Prezentări oficiale
Capitolul 3	Portajul
Capitolul 4	Câteva cuvinte despre metru
Capitolul 5	Un orașel hotentot
Capitolul 6	Când încep să se cunoască
Capitolul 7	O bază de triangulație
Capitolul 8	Al optzecilea meridian
Capitolul 9	Un kraal
Capitolul 10	Cursul rapid de apă
Capitolul 11	Unde l-au regăsit pe Nikolai Palander
Capitolul 12	O stație pe gustul lui sir John
Capitolul 13	Cu ajutorul focului
Capitolul 14	O declarație de război
Capitolul 15	Un grad mai mult
Capitolul 16	Incidente diverse
Capitolul 17	Răufăcătorii deșertului
Capitolul 18	Deșertul
Capitolul 19	A triangula sau a muri
Capitolul 20	Opt zile pe vârful muntelui Scorzef
Capitolul 21	Fiat lux!
Capitolul 22	Nikolai Palander se înfurie
Capitolul 23	Cataractele fluviului Zambezi

cuvânt englezesc format din sintagma olandeză Boschjesman, înseamnă «om al tufişurilor». Această poreclă se dă triburilor nomade, ce cutreieră țara, la nord-est de colonia Capului Bunei Speranțe. Nicio familie de bușmani nu este sedentară. Toată viața lor colindă acest ținut cuprins între fluviul Orange și munții de la est, prădând fermele, nimicind recoltele pașnicilor coloniști, care i-au împins spre locurile aride din interior, unde cresc mai degrabă pietre decât plante.

Bușmanul acesta, un bărbat de vreo patruzeci de ani, era înalt și avea, desigur, o mare forță musculară. Chiar și-n repaos, trupul lui părea în mișcare. Siguranța, ușurința și libertatea mișcărilor denotau un ins energetic, un fel de personaj aidoma celebrului Bas de Cuir, mohicanul preeriilor canadiene, dar cu mai puțin calm, probabil, decât vânătorul favorit al lui Fenimore Cooper. Asta se mai vedea și după coloritul trecător al feței sale însuflețite de repezile bătăi ale inimii.

Bușmanul nu mai era un sălbatic ca vechii lui străbuni, Saquash. Născut dintr-un tată englez și o mamă hotentotă, acest metis, trăind printre străini, mai mult câștigase decât pierduse și vorbea foarte curent limba paternă. Îmbrăcămintea lui jumătate hotentotă, jumătate europeană, era alcătuită dintr-o cămașă de flanelă roșie, o șapcă, pantaloni din piele de antilopă și niște mocasini din piele de pisică sălbatică. De gât îi atârna un săculeț în care se găseau un cuțit, o lulea și tutun. Un fel de căciulă din piele de oaie îi acoperea capul, în vreme ce un brâu din piele groasă îi strângea mijlocul. La încheieturile mâinilor avea niște inele de fildeș lucrate cu o remarcabilă măiestrie. Pe umeri purta un „kross”, un fel de manta încrețită, făcută dintr-o piele de tigru, care-i atârna până la genunchi. Un câine indigen dormea alături. Acest bușman pufăia nervos dintr-o lulea de os și dădea semne evidente de mare nerăbdare.

— Ei, calmează-te, Mokum, îi spuse însoțitorul său. Ești, într-adevăr, cea mai nerăbdătoare făptură, când nu vânezi! Înțelege odată, camaradul meu de încredere, că nu putem schimba nimic din ceea ce este. Cei pe care îi așteptăm vor veni curând sau mai târziu, dacă nu mâine, atunci, poate, astăzi!

Însoțitorul bușmanului era un tânăr de vreo douăzeci și cinci, douăzeci și șase de ani, care contrasta izbitor cu vânătorul. Firea lui calmă i se vedea în toate acțiunile. Cât despre originea sa, oricine ar fi recunoscut că era un englez.

Îmbrăcămintea prea „burgheză” arăta că nu prea era obișnuit cu trambalările de colo până colo. Avea înfățișarea unui funcționar rățacit într-un ținut sălbatic și, fără să vrei, te uitai să vezi dacă nu are cumva vreun creion după ureche, ca încasatorii sau contabilii.

Într-adevăr, acest tânăr nu era un călător, ci un distins savant, William Emery, astronom atașat la observatorul din regiunea Capul Bunei Speranțe, așezământ foarte folositor, care aduce de mult timp adevărate servicii științei.

Acest savant, poate cam înstrăinat de țara lui, în mijlocul acestei regiuni pustii din Africa Australă, la câteva sute de mile de Cape Town, nu izbutea decât cu mare trudă să stăpânească nerăbdarea firească a însoțitorului său.

— Domnule Emery, îi răspunse vânătorul într-o englezească curată, iată că au trecut opt zile de când suntem pe malurile Orangelui, lângă cascada Morgheda. Or, nu s-a întâmplat nicicând unui membru din familia mea să rămână opt zile în același loc! Ați uitat, probabil, că suntem nomazi și că ne ard picioarele când stăm așa!

— Prietene Mokum, reluă astronomul, cei pe care îi așteptăm vin din Anglia, și se poate prea bine să le îngăduim cele opt zile de grație. Trebuie să ținem cont de distanțele parcurse într-o asemenea călătorie, de întârzierile cauzate de urcarea anevoioasă a vaporului cu aburi în amonte fluviului Orange; într-un cuvânt, de miile de piedici ce se pot ivi într-o atare întreprindere. Ni s-a spus ca să pregătim toate cele necesare pentru un voiaj de explorare în Africa Australă și, după ce am făcut asta, să venim să așteptăm aici, lângă cascada Morgheda, sosirea colegului meu, colonelul Everest, de la observatorul din Cambridge. Iată cascada Morgheda, suntem în locul desemnat și așteptăm. Ce mai vrei, bravul meu bușman?

Fără îndoială, vânătorului nu prea îi venea la socoteală,

deoarece mâna lui strângea cu nerăbdare mânerul unei carabine, o minunată armă sistem Mauton, armă de precizie, cu glonțul conic, cu care puteai doborî o pisică sălbatică sau o antilopă de la o depărtare de opt sute de yarzi. Se vede că bușmanul renunțase la arcul din aloe și la săgețile înveninate ale compatrioților lui, spre a se servi de arme europene.

— Nu cumva te-ai înșelat, domnule Emery, reîncepu iar Mokum. Suntem, oare, la cascada Morgheda și către sfârșitul acestei luni de ianuarie vi s-a dat întâlnire?

— Da prietene, răspunse liniștit William Emery, și uite, ca dovadă că nu m-am înșelat, scrisoarea domnului Airy, directorul observatorului din Greenwich.

Bușmanul luă scrisoarea pe care i-o întinse însoțitorul său, o suci pe față și pe dos, ca unul prea puțin deprins cu tainele caligrafiei. Apoi i-o dădu înapoi lui William Emery.

— Deci îmi repeți, spuse el, conținutul acestui petic de hârtie înnegrită?

Tânărul savant, înzestrat cu o răbdare fără de margini, începu să înșire tot ce mai povestise de douăzeci de ori prietenului său, vânătorul. În ultimele zile ale anului precedent, William Emery primise o scrisoare ce-l înștiința de apropiata sosire a colonelului Everest și a unei comisii științifice internaționale, cu destinația Africa Australă. Care era scopul acestei comisii, pentru ce venea ea în celălalt capăt al continentului african? Emery n-ar fi putut spune, scrisoarea domnului Airy nu arăta nimic în această privință. Urmând instrucțiunile primite, el s-a grăbit să pregătească la Lattaku, una dintre cele mai septentrionale așezări ale Hotentoției, căruțe, merinde, într-un cuvânt, tot ce era necesar pentru hrana unei caravane boschjesmane. Apoi, cunoscând fama vânătorului indigen Mokum, care îl însoțise pe Anderson în vânătorile sale din Africa Occidentală și pe îndrăznețul David Livingstone în prima lui călătorie de explorare a lacului Ngami și a cascadelor fluviului Zambezi, i-a oferit acestuia comanda caravanei.

Odată făcute astea, s-a stabilit ca bușmanul, care cunoștea la perfecțiune regiunea, să-l conducă pe William Emery pe malurile

Orangelui, la cascada Morgheda, în locul desemnat. Și aici trebuiau să întâlnească deci comisia științifică. Această comisie trebuia să se îmbarce la bordul fregatei *Augusta* din marina britanică, să ajungă la gurile Orangelui, pe coasta apuseană a Africii, la înălțimea capului Volpas, și să urce în amonte pe fluviu până la cataracte. William Emery și Mokum veniseră, așadar, cu o căruță, pe care o lăsaseră în fundul unei văi, căruță destinată să-i ducă pe străini cu bagajele lor la Lattaku, dacă le-ar fi fost pe plac să se ducă pe fluviul Orange și afluenții lui, după ce ar fi evitat printr-un ocol de câteva mile cascada Morgheda.

După ce se sfârși povestirea, iar cuvintele se întipăriră bine de astă dată în capul bușmanului, acesta se duse până la marginea prăpastiei în adâncul căreia apa înspumegată se prăvălea cu un zgomot asurzitor. Astronomul îl urmă. Acolo era o înălțime care oferea o panoramă a cursului Orangelui, în aval de cataractă, până la o depărtare de mai multe mile.

Timp de câteva clipe, Mokum și însoțitorul său observară cu luare-aminte suprafața acestor ape ce-și recăpătau liniștea inițială la un sfert de milă depărtare de cascadă. Niciun obiect, vapor sau luntre, nu tulbura cursul fluviului. Era ora trei. Luna ianuarie corespunde lunii iulie în ținuturile boreale, și razele soarelui cad aproape drept la paralela 29, încât căldura atinge până la 40-50°C la umbră. Fără adierea brizei dinspre vest, care o modera puțin, această temperatură putea fi suportată doar de un bușman. Totuși, tânărul savant, cu o fire rece, uscățiv, numai oase și nervi, nu prea suferea de căldură. De altfel, frunzișul subțire al copacilor ce se aplecau asupra prăpastiei îl apăra de impactul direct al razelor de soare. Nicio pasăre nu însuflețea această singurătate la acea vreme fierbinte din zi. Niciun animal nu-și lăsa adăpostul răcoros al desișurilor, pentru a se hazarda aiurea prin luminișuri. N-ai fi auzit niciun zgomot în acest loc pustiu, de n-ar fi fost cascada care umplea văzduhul cu urletele ei.

După zece minute de observare, Mokum se întoarse spre William Emery, lovind cu nerăbdare cu piciorul în pământ. Ochii lui, a căror privire era pătrunzătoare, nu zăriseră nimic.

— Și dacă nu vă sosesc oamenii? îl întrebă el pe astronom.

— Vor sosi, bravul meu vânător, răspuse William Emery. Sunt oameni de cuvânt și vor fi exacti ca niște astronomi. În fond, ce ai să le reproșezi? Scrisoarea vestește sosirea lor pe la sfârșitul lui ianuarie. Și abia suntem în douăzeci și șapte ale lunii, deci acești domni mai au dreptul la încă patru zile, pentru a ajunge la cascada Morgheda.

— Și dacă trec și aceste patru zile și tot nu vor veni? întrebă iar bușmanul.

— Ei bine, iscusitul vânător, va fi sau nu o ocazie excelentă ca să ne punem răbdarea la încercare, deoarece îi vom aștepta până în momentul în care voi avea certitudinea că nu vor mai sosi!...

— Pe zeul nostru, Ko! strigă bușmanul cu o voce răsunătoare, dumneata ai fi în stare să aștepti până ce și Gariepul nu-și va mai azvârli apele zgomotoase în această prăpastie!...

— Nu, vânătorule, nu, răspuse William Emery la fel de calm; trebuie ca judecata să precumpănească întotdeauna în faptele noastre. Or, ce ne spune dreapta judecată: în cazul în care colonelul Everest și camarazii lui, obosiți de o călătorie grea, lipsiți, poate, de cele trebuincioase, pierduți în acest ținut singuratic, nu ne vor găsi la locul de întâlnire, nu vom fi noi vinovați? Și dacă li se va întâmpla vreo nenorocire, nu vom fi noi cei răspunzători? Trebuie să rămânem la postul nostru atât timp cât ne-o va cere datoria. De altfel, nu ne lipsește nimic aici. Căruța ne așteaptă în fundul văii și ne servește de adăpost peste noapte. Merinde avem din belșug. Natura e încântătoare în acest loc și vrednică să fie admirată! Ce fericire nebănuită pentru noi să stăm câteva zile în aceste păduri superbe, pe malul acestui fluviu fără seamăn! Mokum, ce mai dorești? Vânat este din belșug în acești codri și carabina ta ne procură carnea zilnică. Vânează deci, viteazul meu bușman. În acest timp, îi voi aștepta pe cei întârziați, și așa cel puțin nu-ți vor mai înțepeni picioarele!

Vânătorul înțelese că povața astronomului nu era rea spre a fi urmată. Se hotărî să colinde câteva ceasuri tufișurile și desișurile de prin împrejurimi. Leii, hienele sau leoparzii nu erau o piedică



Mokoum și tovarășul lui observă

pentru un astfel de Nemrod obișnuit cu codrii africani. Își fluieră câinele său, Top, o specie înrudită cu hiena din deșertul Kalahari, descinzând din acea rasă din care balabașii își făcuseră odinioară câini de vânat.

Părănd tot așa de nerăbdător ca și stăpânul său, inteligentul animal se sculă gudurându-se, mărturisind prin lătrăturile lui vesele aprobarea ce-o da planurilor bușmanului. Curând, vânătorul și câinele se făcură nevăzuți în desișul codrului al cărui coronament subțire străjuia îndeaproape cataracta.

Rămas singur, William Emery se culcă la poalele salciei și, în așteptarea somnului pe care trebuia să i-l provoace temperatura ridicată, începu să chibzuiască la situația de față. Se afla acolo, departe de regiunile locuite, aproape de cursul acestui Orange, încă prea puțin cunoscut. Aștepta niște europeni, niște compatrioți ce-și părăsiseră țara, pentru a se confrunța cu primejdiile unei expediții îndepărtate. Dar care era scopul acestei expediții? Ce problemă științifică voia să dezlege în deșerturile Africii Australe? Ce observări dorea să facă la a treizecea paralelă sudică? Iată ce nu preciza lămurit scrisoarea domnului Airy, directorul observatorului din Greenwich. I se cerea lui Emery sprijinul; pentru că era un savant deprins cu climatul latitudinilor australe; și deoarece era vorba, evident, de lucruri științifice, ajutorul lui era de neprețuit pentru colegii săi din Regatul-Unit.

Pe când tânărul astronom se gândea la toate aceste lucruri și-și puna mii de întrebări cărora nu le putea răspunde, somnul îi îngreună pleoapele și adormi profund. Când se trezi, soarele dispăruse deja în spatele colinelor apusene, ce-și desenau pitorescul lor profil pe linia orizontului înflăcărat. Stomacul îi dădu de înțeles lui William Emery că se apropia ora cinei. Era aproape de șase seara și sosise momentul să se înapoieze la căruța din fundul văii.

Exact în aceeași clipă răsună o detunătură într-un desiș de arbuști înalți de douăsprezece până la cincisprezece picioare, care cobora prin partea dreaptă urmând povârnișul colinelor. Și aproape imediat, la marginea lizierei se iviră bușmanul și Top. Mokum târa leșul unui animal pe care tocmai îl împuşcase.

— Vîno, vîno, șef al aprovizionării, îi strigă William Emery. Ce ne aduci pentru cină?

— Un țap, domnule William, răspuse vîntătorul aruncînd jos un animal ale cărui coarne se încovoiau în formă de liră.

Era un fel de antilopă, în genere cunoscută sub numele „țap săritor”, întîlnită frecvent în toate regiunile Africii Australe. Încîntător animal acest țap, cu spinarea de culoarea scortîșoarei, al cărui grumaz dispărea sub mînunchiuri de păr mătăsos, de o albeață uimitoare, cu burta vîrgată în diferite culori castanii. Carnea lui, minunată la gust, fu destinată pentru masa de seară.

Punînd animalul pe un băț așezat pe umerii lor, vîntătorul și astronomul părăsiră înălțimile cataractei și, după o jumătate de oră, ajunseră la tabăra lor, așezată într-o vâlcea îngustă din vale, unde îi aștepta căruța, păzită de două călăuze de seminție boșmană.

Capitolul 2

Prezentări oficiale

În zilele de 28, 29 și 30 ianuarie, Mokum și William Emery nu și-au părăsit nicio clipă locul de întîlnire stabilit. În timp ce bușmanul, mînat de instinctele lui vîntătorești, urmărea fără cruțare vînatul și fiarele sălbatice în această regiune păduroasă, învecinată cu cataracta, tînărul astronom supraveghea cursul fluviului. Spectacolul naturii, mărețe și sălbatice, îl încînta și-i umplea sufletul cu noi emoții. El, un om de cifre, un savant aplecat zi și noapte deasupra cataloagelor sale, obosindu-și ochii îndărătul ochelarilor, pîndind trecerea aștrilor la meridian sau calculînd ocultăția stelelor, savura această existență în aerul liber, sub coroana aproape de nepătruns a codrilor ce împădureau povârnișurile colinelor sau pe înălțimile pustii, pe care stropii de apă ai Morghedei le acoperea cu o pînză umedă, străvezie. Ce